

**SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM,
NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

SZABÓ NORBERT

**ZENEI FEJLESZTÉS ELSŐ OSZTÁLYOSOK KÖRÉBEN
DIGITÁLIS ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁVAL
AZ ÉNEK-ZENE ÓRÁN**

PHD ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

TÉMAVEZETŐ:
JÓZSA KRISZTIÁN
EGYETEMI TANÁR

OKTATÁSELMÉLET
DOKTORI PROGRAM

SZEGED, 2021

Bevezetés

Játékos zenetanulás. Játék, zene, tanulás. Három olyan fogalom, amely az emberiség fejlődéstörténetétől elválaszthatatlan és azt erősen befolyásoló tényező. Napjaink pedagógiai gyakorlatában is megjelenik a játékelemek alkalmazása, a játékosítás szándéka, ezek a módszertani elemek gyakran már valamilyen digitális eszközön valósulnak meg. A digitális eszközök oktatásban való felhasználásának, tapasztalatainak világszerte kiterjedt irodalma van. Elenyészően kevés azonban az olyan digitális oktatóprogram - és az ezekhez kapcsolódó empirikus vizsgálat - amely komplexen, az osztálytermi zeneoktatás teljes spektrumát lefedve épül be az ének-zene oktatás gyakorlatába. A kutatások elsősorban a digitális eszközök (tanulás)motivációra gyakorolt hatását igyekeznek feltárni. Vizsgálatunkban az általunk kifejlesztett digitális zenei oktatóprogram, a *Zenesziget* applikáció ének-zene órai felhasználásának hatásvizsgálatát tűztük ki célul első osztályos tanulók bevonásával.

Értekezésem **első fejezetét**, az elméleti áttekintést, két nagyobb tematikus egységre osztottam, amelyek közül az első, a digitális technológia-, a második a dolgozat témájához kapcsolódó zenei képességek szakirodalmának feldolgozását tűzte ki céljául.

Az első alfejezetben egy számítástechnika-történeti áttekintés keretében felidézem azokat a legfontosabb mérföldköveket, amelyek a digitális technológia fejlődése szempontjából a zeneoktatásra- vagy a zenészek által, a technológiára való jelentős hatással voltak. Az inkább technológia-történeti nyitó fejezeteket a digitalizált oktatás trendjeit-, tendenciáit- és keretrendszerait bemutató alfejezetek követik. Ennek keretében egy nagyobb egységet szentelek az oktatás játékosításának, bemutatva olyan megelőző fejlesztéseket, amelyek a dolgozat szempontjából relevánsak. Áttekintem a digitális oktatás uniós referencia keretrendszerét a DigComp 2.1-et, valamint az erre a keretrendszerre épülő hazai Digitális Oktatási Stratégiát. Igyekszem egy általam elkészített dokumentumon keresztül (lásd 6. Melléklet) bemutatni azt, hogy a jelenlegi osztálytermi gyakorlatot milyen módszertani megoldásokkal lehetne a keretrendszerhez optimalizálni, illetve bemutatom, hogy a digitális kompetencia hogyan jelenik meg a Nemzeti Alaptanterv ének-zene tantárgy tanításával összefüggésben.

Az első fejezet második részének alfejezeteiben a zenei képességek közül, a disszertációm vizsgálatainak fókuszába állított kottaolvasás, valamint az éneklés fejlesztésének szakirodalmi áttekintése mellett az ének-zene tantárgyi attitűddel foglalkozó, általam legfontosabbnak tarott kutatásokat fogom bemutatni. Kitérek a zenetanulási kedvet befolyásoló extrinzik motivátorok közül, a családi háttér, a kortársak és a pedagógusok szerepét-, valamint a nemi különbségeket feltáró kutatási előzményekre is.

A **második fejezetben** az empirikus vizsgálat céljait, kutatási kérdéseit, hipotéziseit, módszereit és eszközeit ismertetem.

A **harmadik fejezet** első részében digitális fejlesztőprogramunk elméleti keretrendszerét mutatom be, amelynek alapját a DigComp 2.1 képezi. Ezt követi a *Zenesziget* tematikus részeinek részletes ismertetése, valamint a digitalizált mérőeszköz bemutatása.

A **negyedik fejezetben** a kottaolvasás-, a hangszerismeret, és az ének reprodukció fejlődésének eredményeit foglalom össze. A digitális oktatási környezetben folytatott ének-zene oktatásnak a tantárgyi attitűdre gyakorolt hatása, illetve a tanulók digitális eszközök használatával összefüggő attitűdjének eredményei ugyancsak ebben a fejezetben kerülnek bemutatásra.

Elméleti áttekintés

Webster (2002) már húsz évvel ezelőtt azt is felvetette, hogy a digitális eszközök használata segít a zenei tárgyak tanításnak újragondolásában. Nem csak arra van szükség, hogy az eszközök és tartalmak újuljanak meg, hanem a módszertani megoldásoknak is követni kell a változásokat. Yang (2020) kutatása arra is rámutatott, hogy nem csak az iskolai ének-zene oktatásban, de a már a zenetanárok képzésében is fontos szerepe és motiváló ereje van a digitális eszközök bevonásának.

Az új kihívások még inkább nyilvánvalóvá tették, hogy más tantárgyakkal összehasonlítva az ének-zene oktatás digitalizációja lemaradásban van (Gaunt, 2017), miközben a digitális eszközök zenei osztálytermi felhasználásának lehetőségeit vizsgáló első nemzetközi kutatások már az 1990-es években elkezdődtek (Airy & Parr, 2001; Folkestad et al., 1998; Kwami, 2001; Mills & Murray, 2000).

Az IKT eszközök zenetanulásra gyakorolt pozitív hatásait többféle szempontból vizsgálták. Bizonyított, hogy a használatuk lehetővé teszi a zeneoktatáshoz való könnyebb és minőségibb hozzáférést a tanulók számára (Chan et al., 2006). Támogatja az osztálytermen kívüli és az osztálytermen belül folytatott önálló munkát, lehetővé téve a tanár számára, hogy szabadon mozoghasson, és hogy személyre szabottabban segítse a diákokat (Byrne & MacDonald, 2002). Az IKT eszközökön alternatív lehetőség nyílik a zenei szimbólumok innovatív módon történő megjelenítésére (Crawford, 2009, Bell & Bell, 2018), a kottaolvasási, a hangmagasság-felismerési és a ritmikai képességek fejlesztésére (Debevc et al., 2020; Ho, 2004), szoftveres hangfelvételek elkészítésére, meglévő zenei anyagok transzponálására és transzformálására, zenei hangok generálására vagy zenei anyag létrehozására (Savage, 2005), hangszertanulásra (Chan et al., 2006), valamint improvizálásra és komponálásra is (Byrne & MacDonald, 2002). A digitális eszközök ének-zene órai használata fejleszti a zenei képességeket (Hernández-Bravo et al., 2016), javítja az attitűdöt (Asmus, 1986), támogatja a motivációt (Condie & Mundro, 2007; Sheldon et al., 1999), fokozza a kreativitást (Anastasiades, 2017; Bocconi et al., 2012; Buckingham, 2013; Ferrari et al., 2009). A digitális eszközökkel készített hangfelvételek méréssel-értékeléssel összefüggő, visszacsatolást betöltő szerepe is kimutatható, aminek hatása van a hangszeres zenészek gyakorlási- és előadói attitűdjére és szokásaira (Volioti & Williamon, 2017).

A gyermekek a digitális eszközöket elsősorban játékra, szórakozásra használják. Jogosan merült fel tehát az igény arra, hogy az IKT eszközöket (infokommunikációs technológián alapuló eszközök) az oktatásban úgy alkalmazzák, hogy a tanulók számára jól ismert barátságos, játékos környezetbe oktatási tartalmakat ágyazzanak. A játékelemek használata a tanulási folyamatokat is élvezetesebbé teszi és 40%-kal javítja az új készségek elsajátításának képességét (Giang, 2013). A hagyományos oktatási módszerekkel összehasonlítva a tanulók teljesítménye és tanulási motivációja is jobb a digitális játékok használata által (Karakus, Inal & Kızılkaya, 2009; Tüzün, Yılmaz-Soylu, Yang, 2012).

A tanulás egyik formája a zenetanulás, amelynek személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatását az elmúlt évtizedek kutatásai igazolják. E hatások megmutatkoznak egyfelől az agyi folyamatokban végbemenő strukturális (Peretz & Zatorre, 2005) és morfológiai (Pantev & Hermholz, 2011; Shahin, Robert & Trainor, 2004) változásokban, a két agyfélteke közötti összeköttetést ellátó corpus callosum gazdagabb huzalozásában, másfelől pedig a zenei képzettség hatására bekövetkező transzferhatásokban.

Kodály zenepedagógiai koncepciójában és ehhez kapcsolódóan mind a hazai közoktatásban, mind a hangszertanulásban a kezdetektől fontos szerepet kap a kottaolvasás. A kottaolvasás olyan folyamat, amelynek során speciális vizuális szimbólumokat alakítunk át hangokká, ritmussá (Hodges & Nolker, 2011). Alapját több különböző típusú feldolgozási képesség jelenti, amelyek részben az észleléshez, vagy mintázat felismeréshez kapcsolódnak, másrésztük pedig a zenei struktúrákról való általános tudásunkhoz (Waters, Townsend, & Underwood, 1998). A kottaolvasás kezdeti szakaszát érintő, osztálytermi körülmények között folytatott empirikus kutatásról

nemzetközi viszonylatban nincsen tudomásunk. A kottaolvasás fejlődésének vizsgálata hazai viszonylatban is még kevésbé kutatott területnek számít. Olyan kutatásról, amely a kezdők, az első osztályos tanulók fejlődését vizsgálta volna, nincsen tudomásunk.

Az éneklésre való képesség, csakúgy, mint a beszéd elsajátításának képessége velünk született. Fejlődésében a beszédhez hasonlóan meghatározó szerepet játszik a gyermekkor. Éveken át tartó folyamat, amelynek fontos feltételei a kognitív fejlődés és a zenei tapasztalatok (Thompson, Schellenberg, & Husain, 2004). Az éneklés kezdetben sokkal pontosabb, amikor a gyermekek utánozzák az egyszerűbb zenei elemeket (Welch, 2009). Nyolc éves korra tehető, amikor a gyermek egy hallás után tanult dalt helyesen el tud énekelni (Turmezeyné & Balogh, 2009). Janurik és Józsa (2013) 4-8 éves korosztályra vonatkozó keresztmetszeti vizsgálata alapján a hallás utáni hangköz- és dallaméneklés óvodáskorban, középső- és nagycsoport között szignifikánsan fejlődik.

Az empirikus vizsgálat céljai és módszerei

A digitális eszközök oktatásban való felhasználásának, tapasztalatainak kiterjedt szakirodalma ellenére elenyészően kevés az olyan empirikus kutatás, amely a digitális eszközöknek a zenetanulásban való eredményességét vizsgálta volna. Olyan kutatásról pedig nincs tudomásunk, amely egy komplex zenei oktatóprogram osztálytermi használata eredményeiről számol be. Ezért vizsgálatunkban az általunk kifejlesztett digitális zenei oktatóprogram a *Zenesziget* applikáció énekzene órai felhasználása eredményességének hatásvizsgálatát tűztük ki célul első osztályos tanulók bevonásával. A digitális környezetbe helyezett ének-zene oktatásnak a kottaolvasás és az éneklés fejlődésére, valamint a hangszerismeret gyakorolt hatásait vizsgáltuk. Digitális programunk énekzene tantárgyi attitűdre gyakorolt hatásait, valamint a tanulók digitális eszközhasználattal kapcsolatos attitűdjét szintén megvizsgáltuk.

Kutatási kérdések

1. Hogyan fejlődnek a hangszerismeret és a kottaolvasás-íráshoz kapcsolódó készségek és ismeretek a digitális oktatási környezetben?
2. Hogyan fejlődik az éneklés készsége a digitális oktatási környezetben?
3. Eltér-e az utóméréskor a tanulók ének-zene tantárgyi-, éneklés-, kottaolvasás- és zenehallgatás iránti attitűdje a kísérleti és a kontrollcsoportban?
4. Milyen összefüggés mutatható ki a zenei képességek fejlettsége, valamint az elsajátításukhoz kapcsolódó attitűd között?
5. Milyen összefüggés van a szülők otthoni éneklési szokásai és a tanulók éneklési készségének fejlettsége között?
6. Milyen mértékben kedvelik a digitális eszközök használatát az ének-zene órákon a kísérleti csoportban tanulók?
7. Kimutatható-e nemek szerinti különbség a készségek fejlődésében, a zenei ismeretek elsajátítása, az ének-zene tantárgy iránti attitűd és a digitális eszközhasználat terén?

Minta

Az adatfelvételt egy dél-magyarországi nagyváros általános iskoláiban végeztük. A kutatásban 203 első osztályos tanuló vett részt. Kontrollcsoportos kísérleti elrendezést alkalmaztunk. A kísérleti csoportot két iskola, öt osztályának 100 tanulója (38 fiú), a kontrollcsoportot négy iskola, hat osztályának 103 tanulója (52 fiú) alkotta.

Mérőeszközök

A kottaolvasás és hangszerismeret vizsgálatára eddig még nem publikált, saját fejlesztésű mérőeszközt alkalmaztunk. A kottaolvasást és hangszerismeretet vizsgáló, papír-ceruza alapú mérőeszköz az első osztályos tantervi követelményeket veszi figyelembe. A szolmizációs hangok és a ritmusértékek szimbólumainak (nevének, jelének) ismeretét és a hangszerek ismeretét vizsgálja.

Az éneklés fejlettségének vizsgálatára saját fejlesztésű, korábban még nem publikált, táblagépen futó mérőeszközünk énekes reprodukciós feladatait alkalmaztuk: (1) hangközéneklés (7 item); (2) dallaméneklés (7 item). Az éneklés feladatok hangfáljainak kiértékelését felsőfokú zenei diplomával rendelkező külső, a kutatásban nem résztvevő értékelő végezte el.

A tanulók életkorára való tekintettel arra törekedtünk, hogy minél egyszerűbb kérdések segítségével szerezzünk információkat a tanulók ének-zene tantárgyi attitűdjéről. Az ének-zene órák kedveltségét, valamint a legalapvetőbb énekórai tevékenységek kedvelését ötfokú skálán vizsgáltuk hat kérdés segítségével.

A digitális fejlesztőprogram kedvelésének mértékéről ötfokú skála segítségével tájékozódunk. A programban résztvevő tanulók, a *Zenesziget* applikáció ének-zene órai használatához kapcsolódó attitűdjét a következő kérdések segítségével mértük fel.

A családi zenei háttérre vonatkozóan öt kérdést tettünk fel: (1) Édesanyád szokott neked otthon énekelni? (2) Édesapád szokott neked otthon énekelni? (3) Édesanyád játszik valamilyen hangszeren? (4) Édesapád játszik valamilyen hangszeren? (5) A szüleiddel szoktál közösen zenét hallgatni? A családi zenei háttér összevont mutatóját az 1–5. kérdések alapján képeztük.

A kontrollcsoport és a kísérleti csoport az anya iskolai végzettségét tekintve nem különbözik szignifikánsan (Mann-Whitney $U=4601$, $Z=-1,478$, $p=0,139$).

A digitális fejlesztőprogram

A *Zenesziget*, egy mobil- és asztali operációs rendszereken futtatható, megjelenésében és nyelvezetében az alsó tagozatos tanulók zenei oktatására tervezett szoftver. A *GooglePlay Aruházból* és a *Zenesziget* honlapjáról ingyenesen letölthető <https://rb.gy/aywm9o>. A program fejlesztését a Magyar Tudományos Akadémia Szakmódszertani Pályázata támogatta és az MTA-SZTE Ének-Zene Szakmódszertani Kutatócsoport tagjaként én végeztem.

A program céljai – a játékos időöltés mellett – a zenei észlelés fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása és mélyítése, a kottaolvasás-, éneklés fejlesztése, ritmikai fejlesztés a zenekíséretes előadás lehetőségével. Úgy gondoljuk, hogy egy, az alsó tagozatos tanulók számára fejlesztett játékos zenei oktatóprogram eredményesen hozzájárulhat a zenei percepció fejlődéséhez, a zenei hangmintázatok eredményesebb feldolgozásához, ezzel együtt a zenei befogadó kompetenciák fejlődéséhez és a készségek létezésének tudatosulásához, valamint a motiváció és tantárgyi attitűd javulásához. A tanulók számára táblagépek álltak rendelkezésre, amelyeken fülhallgatók segítségével, önállóan dolgozhattak, valamint közös munka során digitális táblát is használhattak. Emellett fontosnak tartottuk, hogy a kísérlet alatt ne szoruljanak háttérbe az ének-zene oktatásban megszokott hagyományos, énekes-mozgásos zenei tevékenységek, a tanulóknak legyen lehetőségük éneklésre és minél több mozgással, ritmizálással egybekötött zenei játékokra. A *Zenesziget* oktatóprogram által támogatott fejlődési lehetőségeknek nem az éneklés a fő profilja, azonban az éneklésre is lehetőséget nyújt, mivel az egyes témakörökhöz kapcsolódó dalok egy részének kísérete is megtalálható a programban. A pedagógusok munkájuk során a második osztályosok számára előírt zenei képességfejlesztésre és zenei ismeretek elsajátítására vonatkozó tantervi követelményeket vették figyelembe. Mind a kísérleti, mind a kontrollcsoportokban Lassúné Ruskó Renáta második osztályosok számára írt tankönyve került felhasználásra (Lassúné, 2018). A szoftver jelenlegi verziója osztálytermi felhasználásra lett optimalizálva, azaz bármilyen ponton be lehet lépni a játékba, de későbbi terveink közt

szerepel egy úgynevezett *Story mode* kialakítása is, ahol a játékos egy történet részeseként fejlődik, ami sokkal nagyobb lehetőséget biztosít az egyéni haladási tempó megvalósulásához.

A kutatás eredményei

Eredményeink alapján a kísérleti csoport szignifikánsan fejlettebb mind a *kottaolvasás* összevont mutatója, mind pedig az egyes részesztekben kapott eredmények alapján. A kottaolvasás részesztjei közül a kísérleti csoport a szolmizáció részeszten érte el a legmagasabb átlageredményt, a kontrollcsoportban a ritmusírás fejlettsége volt a legmagasabb. A legalacsonyabb fejlettséget mind a kísérleti, mind pedig a kontrollcsoport a komplex kottaolvasás feladatban érte el. A részesztek közül a hangszerismeret átlagai között kaptuk a legjelentősebb különbséget, a kísérleti csoport átlageredménye 20%-tal magasabb a kontrollcsoporttal összehasonlítva. A kísérlet eredményei azt mutatják, hogy a digitális eszközöket felhasználó programunkban résztvevő tanulók a tantervi követelményeket magas szinten elsajátították.

A kísérleti csoportban a *kottaolvasás* összevont mutatójának összefüggése erős a *szolmizációval* és a *komplex kottaolvasással*, a *ritmusírással* való összefüggése pedig közepes erősségű. A részesztek közül a ritmusírás nem mutat szignifikáns összefüggést egyetlen további változóval sem, a szolmizációnak ugyanakkor szignifikáns, de közepesnél erősebb a kapcsolata a komplex kottaolvasással és *hangszerismerettel*. A kontrollcsoportban a kottaolvasás mutatójának összefüggése nagyon erős, a szolmizációval és a komplex ismeretekkel való kapcsolata szintén erős. A hangszerismerettel való összefüggése pedig közepes erősségű. A ritmusírásnak mind a szolmizációval, mind a komplex kottaolvasással, mind pedig a hangszerismerettel közepes erősségű a kapcsolata. Eredményeink a kísérleti csoportnak a kottaolvasás elkülönülő területein való kiegyenlített fejlődésére utalnak, amit a kottaolvasást függő változóként, a ritmusírást, a szolmizációt és a komplex ismereteket pedig független változókként szerepeltető regresszió modellünk is megerősít.

Az *ének reprodukció* fejlettségében a kísérlet kezdetekor nem volt szignifikáns különbség a kísérleti és a kontrollcsoport között. Utóméréskor a kísérleti csoport 10 %pontos fejlődése mellett, a kontrollcsoport mindössze 1 %pontos fejlődést ért el.

A *hangközéneklés fejlettségében* előméréskor szintén nem kaptunk szignifikáns különbséget a kísérleti és a kontrollcsoport között. Utóméréskor a kísérleti csoport 7%p-tal magasabb fejlettsége mellett a kontrollcsoportban nem volt kimutatható fejlődés.

A *dallaméneklés fejlettségében* előméréskor a két részminta között nem volt szignifikáns különbség. Utóméréskor a kísérleti csoport 12%p-tal magasabb fejlettsége volt kimutatható. A kontrollcsoportban a fejlődés mértéke 2%p.

A kísérleti- és kontroll csoport nemi bontásának eredményei, minden részeszt összehasonlításában eltérést mutattak. A hangközéneklés elő- és utómérésekor csak a kísérleti csoportban volt szignifikáns különbség a lányok és fiúk fejlettségében. A két csoport lány tanulóinak teljesítményében elő- és utóméréskor is szignifikáns különbség volt kimutatható, a fiúk teljesítményében nem volt szignifikáns különbség sem az elő- sem az utóméréskor.

A kottaolvasás és az éneklés utóméréskor kimutatott fejlettsége között a kísérleti csoportban nincs összefüggés. A kontrollcsoportban azonban mind a hangköz-, mind a dallaméneklés fejlettsége gyenge szignifikáns kapcsolatot mutat a kottaolvasás elsajátításának mértékével. A kontrollcsoportban tehát inkább azok sajátították el sikeresebben a kottaolvasást, akik az éneklés terén is fejlettebbek. A kísérleti csoport fejlettsége mindkét területen kiegyenlített.

A digitális eszközök használatának az ének-zene tantárgyi attitűdre gyakorolt hatását az utómérés alkalmával vizsgáltuk. Utóméréskor a kísérleti csoportban az ének-zene órák kedveltségének átlagértéke az "inkább szeretem" válaszlehetőségnek felelteshető meg. A digitális programban résztvevők szignifikánsan jobban kedvelték az ének-zene órát, az éneklést és az énekes

játékokat. Mindkét csoportban a zenehallgatás kedveltsége érte el a legmagasabb pontszámot, de szignifikáns különbség nem volt kimutatható. A legkevésbé kedvelt tevékenység mindkét csoportban a kottaolvasás elsajátításához kapcsolódó tevékenység volt, de a digitális kísérletben résztvevő tanulók ezt ugyancsak szignifikánsan jobban kedvelték.

A kísérleti csoportban az éneklés kedveltségének átlaga megegyezik Pintér (2021) keresztmetszeti vizsgálatában az ének-zenei tagozatos tanulók átlageredményével, a kontrollcsoportátlaga pedig nem különbözik szignifikánsan a nem zenei tagozatosok eredményétől. Utóméréskor a lányok minden mért területet szignifikánsan jobban kedveltek. A lányok és fiúk egyaránt a kottaolvasást kedvelték a legkevésbé és a zenehallgatást kedvelték a leginkább. Annak ellenére, hogy a lányok szignifikánsan jobban kedvelik az ének-zene órát, mint a fiúk, mindkét csoportban, ennél már csak a kottaolvasást szeretik kevésbé. Ebből arra következtetünk, hogy a nemtől függetlenül, hiába kedvelnek a tanulók több zenei tevékenységet, az ének-zeneóra (aminek a keretében folynak ezek a tevékenységek) megítélése összességében, mégis a legkevésbé szeretett zenei tevékenységhez konvergál.

Korábbi, magasabb iskolai osztályokban folytatott vizsgálatok eredményei alapján az ének-zene órák a kevésbé kedvelt tantárgyak közé tartoznak (pl. Csikos, 2012; Janurik, 2009; Janurik és Józsa, 2018). Kutatásunk kontrollcsoportban kapott eredményei azt támasztják alá, hogy az ének-zene órák iránti közömbösség kialakulása már első osztályban megfigyelhető. A hagyományos módszerek mellett a digitális eszközök arányos bevonásával a 21. századi gyermekek számára még inkább élményszerű tanulási környezet kialakítására törekedtünk. Attitűd vizsgálatunk eredményeit úgy értékeljük, hogy programunk ebből a szempontból is sikeresnek tekinthető.

A fejlesztőprogramunk szempontjából fontos volt a tanulók és pedagógusok ($n=4$) visszajelzése egyrészt a digitális eszközhasználattal (digitális tábla, táblagép) másrészt az applikációnk funkcióival kapcsolatban, ezért az utómérés alkalmával ehhez kapcsolódóan kérdőívet töltöttek ki. A tanulók kedvelték az énekóráknak azt a részét, amikor valamilyen digitális eszközt használtak. Hasonlóan vélekedtek a kísérletben résztvevő tanárok a tanulók digitális eszközhasználatának kedveltségéről. Ez az eredmény megerősíti Çevik és Alkan (2012) kutatását, ahol a résztvevők úgy gondolták, hogy a technológia zeneórába történő integrálásával az órák örömtelibbek lesznek. Az órához kapcsolódó, digitális eszköz használatával folytatott énekes tevékenységek közül a karaoke kíséretes dalokkal való közös éneklést a diákok, a tanárok megítélése alapján is nagyon szerették. A tanulók a virtuális hangszereken való játékot is nagyon kedvelték, amit a tanárok vélekedése is megerősített.

A program különböző fejlesztési területein megszerzett ismereteiket a *Játékkuckó* háromféle játéktípusával gyakorolhatták, mélyíthették el a tanulók, amelyet egy további, „generatív”, a kreativitást és a zene szerkezetének megismerését elősegítő játékkal egészítettünk ki (*Zenegyár*), a négyféle feladattípusból ezt szerették leginkább a tanulók, amit a tanárok tapasztalata is megerősít.

A második legkedveltebb tevékenység mind a tanulók, mind a tanárok szerint a *Memóriajáték* volt. Ez a játék a hagyományos „forgató” memóriajáték kiegészítve azzal, hogy itt nem egyszerűen kép-kép vagy hang-hang párokat kellett megtalálni (ami vagy csak a vizuális, vagy csak az auditív memória működését igényli), hanem kevertük az auditív és vizuális információkat. A *Zenevonatos* feladatok kedveltségére szintén magas átlagértéket kaptunk, ez azonban az előző játékokkal szemben az „inkább szeretem” válaszlehetőségnek feleltethető meg, a tanárok véleménye szerint is. A négy feladat közül ez az egyik, ahol valamilyen szöveges instrukció (leírva és narrálva) előzi meg a feladat megoldását. A *Memória* játékhoz képest itt még komplexebb feladatokkal, nehezebb kihívásokkal találkozik a játékos. A tanárok visszajelzése alapján itt magasabb a „kudarc-faktor”, ami közrejátszhat abban, hogy a tanulók ezt kevésbé kedvelték a korábbi két játék típusnál.

A *Dominó* feladatok kedveltsége a legalacsonyabb a tanulók körében. Az okok közül tanáraink kettőt azonosítottak. Az első a hagyományos dominó játék szabályait sem ismerik a gyerekek, a másik pedig, hogy ezekben a feladatokban még összetettebb zenei észleléshez kapcsolódó kihívásokat kell megoldani.

A fejlesztőprogram tanulságai

Kutatásunkban a digitális eszközök ének-zene órai felhasználásának eredményességét vizsgáltuk első osztályos tanulók bevonásával. Kísérletünkben az ének-zene oktatás hagyományos módszerei mellett digitális eszközöket is felhasználtunk, az általunk fejlesztett *Zenesziget* applikációt alkalmaztuk. A digitális oktatási környezetbe helyezett tanulás hatásait vizsgáltuk a kottaolvasás, a hangszerismeret, valamint az éneklés fejlődésére. Programunknak az ének-zene tantárgyi attitűdre gyakorolt hatását, valamint a kísérletben résztvevő tanulók digitális eszközünk használata iránti attitűdjét szintén megvizsgáltuk.

Digitális kísérletünk egyik fontos kutatási kérdése volt, hogy a tanulók milyen mértékben kedvelték az ének-zene óráknak azt a részét, amikor valamilyen digitális eszközt használtak. Eredményeink alapján a *Zenesziget* applikáció ének-zene órai felhasználása eredményes volt. Eredményeink alátámasztják, hogy a hagyományos módszerek mellett a digitális eszközök ének-zene órákon való arányos alkalmazása elősegíti mind a zenei ismeretek elsajátítását, mind pedig az éneklés fejlődését. Fejlesztőprogramunk elsődleges céljai közé tartozott az ének-zene tárgy iránti érdeklődés felkeltése, a tantárgy megkedveltetése, amely az eredmények figyelembevételével sikeresnek nevezhető. Kutatásunk azt igazolta, hogy a digitális eszközök arányos bevonása a 21. századi gyermekek számára élményszerű tanulási környezetet jelent.

Az eredmények felhasználása

A *Zenesziget* applikációt és a fejlesztőprogramunkhoz kapcsolódó mérési eredményeinket, több hazai- és nemzetközi konferencián bemutattuk, folyóiratokban publikáltuk. Méréseinket a közeljövőben szeretnénk kiterjeszteni óvodai csoportokra is. Napjainkra a digitális eszközök (elsősorban tabletek, érintőképernyős óriáskijelzők, digitális táblák) kivitelezése, technikai paraméterei már lehetővé teszik ezek széleskörű óvodai használatát (Furman et. al., 2019). Zenei fejlesztőprogramunk egy részét a MATE Neveléstudományi Intézete a „Kudarcentes iskolakezds támogatása egészség- és környezeti nevelésre alapozott komplex óvodai programokkal” című projektjébe integrálta, aminek révén a következő években további adatokat gyűjthetünk az óvodás- és alsótagozatos tanulók fejlesztésének lehetőségeiről.

A program tartalmi- és funkcionális működésének fejlesztése azóta is folyamatosan tart. Tartalmi szempontból a bővítés két irányba történik. Az egyik a zenei anyagok és különböző játéktípusok (Zenevonat, Dominó, Memória, Zenegyár) mennyiségi növelése, a másik, hogy a dalokból minél több szólaljon meg énekes verzióban akár különböző összetételű zenekarok kíséretével. Ezzel kapcsolatban már felvettük a kapcsolatot egy népzenei autentikus hangszereken játszó együttesel, akiknek hanganyagai hamarosan bekerülnek a programba. A funkcionális bővítés is kétirányú. Az első célunk további játéktípusok és játékos elemek (pl. többféle Zeneszoba) létrehozása, a másik pedig egy valódi játékmenet kidolgozása (Story mode). Ezzel a funkcióval tovább tudnánk erősíteni a program játékelvezeti értékét, hiszen új motivációs síkok nyílnának meg a játékosok számára. További bővítési lehetőség a programon belüli felhasználói fiókok létrehozása, amely még inkább személyre szabott visszajelzési rendszert fog biztosítani. Programunk angol nyelvű adaptációjának elkészítése szintén szélesebb körű felhasználási lehetőséget jelent. A program magasabb évfolyamokon való alkalmazásának hatásvizsgálata pedig további olyan információkat nyújthat, amelyek segítségével a *Zenesziget* applikáció a hagyományos oktatási formák mellett az iskolai ének-zene oktatás hatékony, 21. századi eszközévé válhat.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Anastasiades, P. (2017). ICT and collaborative creativity in modern school towards knowledge society. In P. Anastasiades, & N. Zaranis (Eds.), *Research on e-learning and ICT in education: Technological, pedagogical and instructional perspectives* (pp. 17–29). New York: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-34127-9>
- Asmus, E. P. (1986). Student Beliefs about the causes of success and failure in music: A study of achievement motivation. *Journal of Research in Music Education* 34(4), 262–278.
- Airy, S., & Parr, J. M. (2001). MIDI, music and me: students' perspectives on composing with MIDI, *Music Education Research*, 3(1), 41–49.
- Bell, J., & Bell, T. (2018). Integrating Computational Thinking with a Music Education Context. *Informatics in Education*, 17(2), 151–166.
- Bocconi, Stefania & Kampylis, Panagiotis & Punie, Yves. (2012). *Innovating Learning: Key Elements for Developing Creative Classrooms in Europe*.
- Buckingham, D. (2013). Teaching the creative class? Media education and the media industries in the age of “participatory culture”. *Journal of Media Practice*, 14, 25–41.
- Byrne, C., & MacDonald, R. (2002). The use of information & communication technology (ICT) in the Scottish music curriculum: A focus group investigation of themes and issues. *Music Education Research*, 4(2), 263–273. doi:10.1080/1461380022000011957.
- Çevik, D. B. & Alkan, M. (2012). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin teknoloji kullanımına yönelik görüşleri, *Journal of Educational and Instructional Studies in the World (WJEIS)*, 2 (1), pp.135-141.
<http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/20x.cevik.pdf>
- Chan, L., Jones, A., Scanlon, E., & Joiner, R. (2006). The use of ICT to support the development of practical musical skills through acquiring keyboard skills: A classroom based study. *Computers & Education*, 46(4), 391–406. doi:10.1016/j.compedu.2004.08.007.
- Condie, R., & Munro, B. (2007). *The impact of ICT in schools – A landscape review*. Glasgow: Quality in Education Centre, University of Strathclyde.
- Crawford, R. (2009). Secondary school music education: A case study in adapting to ICT resource limitations. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25(4), 471–488.
- Csikós, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálatára a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. *Iskolakultúra*, 22(1), 3–13.
- Debevc, M., Weiss, J., Šorgo, A., & Kožuh, I. (2020). Solfeggio learning and the influence of a mobile application based on visual, auditory and tactile modalities. *British Journal of Educational Technology*, 51(1), 177–193. <https://doi.org/10.1111/bjet.12792>
- Ferrari, A., Cachia, R., & Punie, Y. (2009). *Innovation and Creativity in Education and Training in the EU Member States: Fostering Creative Learning and Supporting Innovative Teaching*. JRC Technical Notes. Publication of the European Community.
- Folkestad, G., Hargreaves, D. J., & Lindström, B. (1998). Compositional strategies in computer based music-making. *British Journal of Music Education*, 15(1), 83–97.
- Furman, M., De Angelis, S., Dominguez Prost, E., & Taylor, I. (2019). Tablets as an educational tool for enhancing preschool science. *International Journal of Early Years Education*, 27(1), 6–19.
- Gaunt, H. (2017). Apprenticeship and empowerment: The role of one-to-one lessons. In J. Rink, H. Gaunt, & A. Williamon (Eds.), *Musicians in the making: Pathways to creative performance* (pp. 28–55). Oxford: Oxford University Press.
- Giang, V. (2013, September 18). “Gamification” Techniques Increase Your Employees’ Ability To Learn By 40%. Retrieved from Business Insider:
<http://www.businessinsider.com/gamification-techniques-increase-your-employeesability-to-learn-by-40-2013-9>

- Hernández-Bravo, J. R., Cardona-Moltó, M. C., & Hernández-Bravo, J. A. (2016). The effects of an individualised ICT-based music education programme on primary school students' musical competence and grades, *Music Education Research*, 18(2), 176–194, doi=10.1080/14613808.2015.1049255
- Ho, W. (2004). Use of information technology and music learning in the search for quality education. *British Journal of Educational Technology*, 35(1), 57–67. doi: 10.1111/j.1467-8535.2004.00368.x
- Hodges, D., & Nolker, B. (2011). The acquisition of music reading skills. In R. Colwell, & P. Webster (Eds.), *MENC handbook of research on music learning, Volume II: Applications*. (pp. 61–91). Oxford: Oxford University Press. doi: 10.1093/acprof:osobl/9780199754397.001.0001
- Janurik M. (2009): Hogyan viszonyulnak az általános és középiskolás tanulók a klasszikus zenéhez? *Új Pedagógiai Szemle*, 59(7), 47–64.
- Janurik, M. & Józsa, K. (2013). A zenei képességek fejlődése négy- és nyolc éves kor között. *Magyar Pedagógia*, 113(2), 75–99.
- Janurik, M., & Józsa, K. (2018). Az iskolai zenetanulás iránti motivációt alakító néhány tényező. *Gyermeknevelés*, 6(2) 5–17. <https://doi.org/10.31074/gyn2018214>
- Kwami, R. M. (2001). Music education in a new millennium. In A. Loveless, & V. Ellis (Eds.), *ICT, pedagogy and the curriculum* (pp. 216–228). London: Routledge.
- Lassúné Ruskó Renáta (2018): *Ének-zene 2. Tankönyv*. (5. kiadás), Mozaik Kiadó, Szeged.
- Mills, J. & Murray, A. (2000). Music technology inspected: good teaching in Key Stage 3, *British Journal of Music Education*, 17(2), 129–156.
- Overy, K., Norton, A., C.; Cronin, K. T.; Gaab, N.; Alsop, D. C.; Winner, E.; Schlaug, Gottfried C. A. (2004). *Imaging melody and rhythm processing in young children*, *NeuroReport* 15(11), 1723–1726 doi: 10.1097/01.wnr.0000136055.77095.f1
- Pantev, C., & Herholz, S. C. (2011). Plasticity of the human auditory cortex related to musical training. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*. doi:10.1016/j.neubiorev.2011.06.010
- Peretz, I., Zatorre, R. J. (2005). Brain Organization for Music Processing. *Annual Review of Psychology*, 56(1) 89-114
- Pintér, T. K. (2021). *A zenei nevelés társadalmi megítélése Magyarországon*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634546115>
- Savage, J. (2005). Working towards a theory for music technologies in the classroom: How pupils engage with and organize sounds with new technologies. *British Journal of Music Education*, 22(2), 167–180. DOI: 10.1017/S0265051705006133.
- Shahin, A., Robert L. E., & Trainor, L. J. (2004). Enhancement of auditory cortical development by musical experience in children. *Neuroreport*, 15(12), 1917–1921.
- Sheldon, D., Grashel, J., & Reese, S. (1999). The effects of live accompaniment, intelligent digital accompaniment, and no accompaniment on musicians' performance quality. *Journal of Research in Music Education*, 47, 251–265.
- Szabó, N. (2018). Zenesziget. Játékosítás (gamifikáció) digitális eszközökkel az ének-zene oktatásban. *Gyermeknevelés*, 6(2), 97–107. <https://doi.org/10.31074/gyn2018297107>
- Thompson, W. F., Schellenberg, E. G., & Husain, G. (2004). Decoding speech prosody: Do music lessons help? *Emotion*, 4(1), 46–64. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.4.1.46>
- Turmezeyné Heller, E. & Balogh, L. (2009). *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület, Debrecen and Faculty of Central European Studies, Constantine the Philosopher University, Nyitra.
- Tüzün, H., Yılmaz-Soylu, M., Karakus, T., Inal, Y. és Kızılkaya, G. (2009): The effects of computer games on primary school students' achievement and motivation in geography learning. *Computers & Education*, 52(1), 68–77.

- Volioti, G., & Williamon, A. (2017). Recordings as learning and practising resources for performance: Exploring attitudes and behaviours of music students and professionals. *Musicae Scientiae*, 21(4), 499–523. <https://doi.org/10.1177/1029864916674048>
- Waters, A. J., Townsend, E., & Underwood, G. (1998). Expertise in musical sight reading: A study of pianists. *British Journal of Psychology*, 89(1), 123–149. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1998.tb02676.x>
- Welch, G. F. (2009). Evidence of the development of vocal pitch matching ability in children. *Japanese Journal of Music Education Research*, 39(1), 38–47.
- Webster, P. R. (2002). Computer-based technology and music teaching and learning. In R. Colwell, & C. Richardson (Eds.), *The new handbook of research on music teaching and learning* (pp. 416–439). New York: Oxford University Press.
- Yang, Y.-T. C. (2012): Building virtual cities, inspiring intelligent citizens: Digital games for developing students' problem solving and learning motivation. *Computers & Education*, 59(2), 365–377.
- Yang, Z. (2020). Research on Music Education Model by Using Computer Music Technology in Colleges. *Journal of Physics: Conference Series*, 1624, Article 022053. doi: 10.1088/1742-6596/1624/2/022053

A DISSZERTÁCIÓ TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

- Janurik, M., Kis, N., Szabó, N., & Józsa, K. (2021). Az ének-zene tantárgy iránti attitűd összefüggése az iskolai zenetanulás iránti motivációval hetedik osztályos tanulók körében. *Neveléstudomány*, 9(2), 18–42.
- Janurik, M., Szabó, N., & Józsa, K. (2020). A hetedik osztályosok zenei énképének jellemzői és összefüggése a zenei képességek fejlettségével. *Magyar Pedagógia*, 120(2), 171–200. doi: 10.17670/MPed.2020.2.171
- Szabó, N. (2020). Hangszeroktatás a karanténban. In Berke, J., Kozma, B. V., (Eds.). *26th Multimedia in Education Online Conference abstracts = XXVI. Multimédia az oktatásban online konferencia - program és kivonatok Neumann János Számítógép-tudományi Társaság – Multimédia az oktatásban Szakosztály (NJSZT-MMO)* (pp. 41–41).
- Szabó, N., Mucsiné, Erdei, M. (2020). Digitális zenei fejlesztőprogram transzpozíciója és tesztelése a sajátos nevelési igényű tanulók zenei oktatásában In Józsa, K. (Ed.) *Neveléstudomány – Válaszlehetőségek az új évezred kihívásaira, 13. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia [Educational Science – Possible Answers for the Challenges of the New Millennium, 13th Training and Practice International Conference on Educational Science]: Program és absztraktok: Program and Abstracts* (pp. 134–134).
- Szabó, N., Janurik, M. (2020). A Zenesziget applikáció legújabb fejlesztései. In Engler, Á., Rébay, M., Tóth, D. A., (Eds.). *Család a nevelés és az oktatás fókuszában: XX. Országos Neveléstudományi Konferencia, Absztraktkötet* (pp. 211–211). Debrecen, Magyarország : Debreceni Egyetem, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
- Janurik, M., Szabó, N., Józsa, G., Józsa, K. (2020). A zenei észlelés, a zenei reprodukció és a végrehajtó funkció összefüggése óvodáskorban In Engler, Á., Rébay, M., Tóth, D. A. (Eds.). *Család a nevelés és az oktatás fókuszában: XX. Országos Neveléstudományi Konferencia: Absztraktkötet* (pp. 214–214).
- Szabó, N., Janurik, M. (Eds.). (2019). *V. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia - Szeged absztraktkötet*. JATEPress ISBN: 9789633153963
- Szabó, N. (2019). A Zenesziget applikáció bemutatása. In Szabó, N., Janurik, M. (Eds.). *V. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia – Szeged* (pp. 9–9). JATEPress Kiadó
- Földi, F., Szabó, N. (2019). A szülők hatása a hangszeres tanulmányok megkezdésére. In Varga, A., Andl, H., Molnár-Kovács, Zs. (Eds.). *Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. Absztraktkötet, XIX. Országos Neveléstudományi Konferencia Pécs, Magyarország* (pp. 328–328). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet
- Szabó, N., Janurik, M. (2019). Az ének-zene órák iránti tantárgyi attitűd fejlesztésnek lehetőségei digitalizált osztálytermi környezetben In Varga, A., Andl, H., Molnár-Kovács, Zs. (Eds.). *Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. Absztraktkötet: XIX. Országos Neveléstudományi Konferencia Pécs, Magyarország* (pp. 330–330). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet
- Janurik, M., Mucsi, G., Szabó, N., Józsa, K. (2019). Első osztályos tanulókkal folytatott zenei fejlesztőprogram hatása a fonológiai tudatosság, a mentális lexikon és a szóolvasás fejlődésére In Novák, G. M. (Ed.) *Részvétel és együttműködés a művészetpedagógiában. Fókuszban: a dráma- és színházpedagógia* (pp. 221–223). Budapest, Magyarország, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
- Amukune, S., Szabó, N., Józsa, K. (2019). The adaptation process of an educational measurement: Creating the Kenyan version of FOCUS. In Varga, A., Andl, H., Molnár-Kovács, Zs. (Eds.).

Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. Absztraktkötet: XIX. Országos Neveléstudományi Konferencia Pécs, Magyarország (pp. 346–346). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet

- Janurik, M., Mucsi, G., Szabó, N., Józsa, K. (2019). Hathónapos zenei fejlesztőprogram hatása az anyanyelvi készségek fejlődésére. In Szabó, N., Janurik, M. (Eds.). *V. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia - Szeged absztraktkötet* (pp. 4–5). JATEPress Kiadó
- Szabó, N., Janurik, M., Józsa, K. (2019). The effect of music island (computer program) on the development of musical abilities in school music lessons. In L., Gómez Chova, A., López Martínez; I., Candel Torres (Eds.). *EDULEARN19 Proceedings Palma de Mallorca, Spanyolország, International Academy of Technology, Education and Development (IATED)* (pp. 589–599). ResearchGate publ.
- Janurik, M., Szabó, N., Józsa, K. (2019). The relationship of musical perception and the executive function among 7-year-old children In L., Gómez Chova; A., López Martínez; I., Candel Torres (Eds.) *EDULEARN19. Proceedings Palma de Mallorca, Spanyolország*
- Szabó, N. (2018). A cél szentesíti az (IKT-)eszközt a zeneoktatásban? *Gyermeknevelés: Online Tudományos Folyóirat 2*, 132–138.
- Szabó, N. (2018). Zenesziget: Játékosítás (gamifikáció) digitális eszközökkel az ének-zene oktatásban. *Gyermeknevelés: Online Tudományos Folyóirat 2*, 97–107.
- Szabó, N. (2018). A zenei észlelés fejlesztése digitális oktatóprogrammal In Váradi, J., Szűcs, T., (Eds.) *Művészet és oktatás – a művészet oktatása = Art and Education – Education of the Art: 2. zenepedagógiai konferencia, Absztraktkötet = 2nd Conference of Music Pedagogy, Abstracts* (pp. 54–55). Debrecen, Magyarország : Debreceni Egyetemi Kiadó
- Szabó, N. (2018). A zenei képességek fejlesztése digitális eszközökkel In Janurik, M., Szabó, N. (Eds.). *IV. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia Szeged, Magyarország* (18–18). JATEPress Kiadó
- Szabó, N. (2018). Online kottaforrások In Janurik, M., Szabó, N. (Eds.). *IV. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia Szeged, Magyarország* (pp. 17–17). JATEPress Kiadó
- Szabó, N., Janurik, M. (2018). Zenei képességek fejlesztése, mérés-értékelése web-alapú oktatási környezetben. In Bodnár, G. (Ed.). *A művészet és a tudomány megújuló világképe a 21. század művészetpedagógiájában. Renewing Landscapes of Science and Art in the Arts Education of the 21st century, Fókuszban: a zenepedagógia és a kreativitás kutatása. In focus: music education and research of creativity* (pp. 90–90). Budapest, Magyarország, ELTE BTK
- Janurik, M., Szabó, N. (Eds.) (2018). *IV. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia Szeged, Magyarország, JATEPress, 24 p. ISBN: 9789633153697*
- Janurik, M., Szabó, N. (Eds.) (2017). *III. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia Szeged, Magyarország, JATEPress, 20 p. ISBN: 9789633153345*
- Szabó, N., Janurik, M. (2017). Zenesziget applikáció. In Kárpáti, A. (Ed.). *I. Művészetpedagógiai Konferencia: A világ új képe a művészetben és a tudományban. Fókuszban: a vizuális kultúra pedagógiája* (pp. 151–152). Budapest, Magyarország, Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
- Szabó, N. (2017). Digitális kottát a felhőbe!. In Hülber, L., (Ed.). *II. Oktatástervezési és Oktatás-informatikai Konferencia, absztraktkötet* (pp. 111–112). Eger, Magyarország, Líceum Kiadó
- Szabó, N. (2017). Hangszeroktatás 2.0 - avagy hogyan neveljünk digitáumentumokat?. In Matos, Z., Turi, K., Jurisics, J. (Eds.). *Tradícionk az innováció, A gyakorlóiskolák tehetséggondozásban betöltött szerepe* (pp. 379–386).

- Szabó, N. (2017). Digitális eszközökkel támogatott mérés-értékelés a zeneoktatásban. In Aknai, D. O., Fehér, P. (Eds.). *II. Mobil eszközök az oktatásban konferencia. Program - Előadás-összefoglalók* (pp. 14–14).
- Szabó, N., Janurik, M. (2017). A velünk született muzikalitás kibontakoztatása a digitális korban, az élményközpontú ének-zene oktatás eszközeivel. In Hülber, L., Tamásné, F. A., (Eds.). *II. Oktatástervezési és Oktatás-informatikai Konferencia: absztraktkötet* (pp. 109–110). Eger, Magyarország, Líceum Kiadó
- Szabó, N. (2017). Zenesziget – Edutainment az ének-zene oktatásban. In Janurik, M.; Szabó, N. (Eds.). *III. Digitális Zenepedagógiai és Szakmódszertani Konferencia* (pp. 13–13.). Szeged, Magyarország, JATEPress Kiadó
- Buzás, Zs., Maródi, Á., Csontos, T., Szabó, N. (2017). The acquisition of functional categories in Hungarian and in English between the ages of 18 and 30 months. In D., Molnár, É., Vígh, T. (Eds.). *PÉK 2017 [CEA 2017] XV. Pedagógiai Értékelési Konferencia [15th Conference on Educational Assessment]: program és absztraktkötet [program book and abstracts]* (pp. 66). Szeged, Magyarország, SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola
- Buzás, Zs., Szabó, N., Csontos, T., Maródi, Á. (2017). Factors influencing the music reading achievements of uppergraders In D., Molnár, É., Vígh, T. (Eds.). *PÉK 2017 [CEA 2017] XV. Pedagógiai Értékelési Konferencia [15th Conference on Educational Assessment]: program és absztraktkötet [program book and abstracts]* (pp. 138). Szeged, Magyarország, SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola
- Szabó, N., Janurik, M., Józsa, K., Buzás, Zs. (2017). Overview of music island computer application. In Kárpáti, A. (Ed.) *I. Művészetpedagógiai Konferencia: A világ új képe a művészetben és a tudományban. Fókuszban: a vizuális kultúra pedagógiája* (pp. 72–72). Budapest, Magyarország, Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
- Szabó, N. (2016). A szülők hatása a hangszertanulási motivációra. In Zsolnai, A., Kasik, L. (Eds.) *A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése: XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia: program és absztraktkötet* (pp. 293–293). Szeged, Magyarország: MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, SZTE BTK Neveléstudományi Intézet
- Buzás, Zs., Szabó, N. (Eds.) (2016). *II. Digitális Zenepedagógiai és Módszertani Konferencia: Absztraktfüzet* 8 p. Szeged, Magyarország, JATEPress, ISBN: 9789633152713
- Szabó, N. (2016). A minősítési rendszer potenciális reformhatásai a hangszeres zeneoktatásra és tanárképzésre a digitális kompetencia tükrében. In Fehér, P., Aknai, D. O. (Eds.). *I. Mobil eszközök az oktatásban konferencia, Program, előadás-összefoglalók*. (pp. 39–39). Veszprém, Magyarország, Debrecen, Magyarország, Debreceni Egyetemi Kiadó
- Szabó, N. (2016). Beszámoló a II. Digitális Zenepedagógiai és Módszertani Konferenciáról. *Iskolakultúra: Pedagógusok szakmai-tudományos folyóirata* 26(11), 88–93.
- Szabó, N., Benedekfi, I. (2016). Digitális eszközök a zeneoktatásban. In Hülber, L. (Ed.). *I. Oktatásszervezési és Oktatásinformatikai Konferencia [elektronikus dok.]: 2016- február 5-6.: absztraktkötet* (pp. 31–31). Eger, Magyarország, Líceum Kiadó
- Szabó, N. (2016). Beszámoló a II. Digitális Zenepedagógiai és Módszertani Konferenciáról. *Iskolakultúra: Pedagógusok szakmai-tudományos folyóirata*, 26(11), 88–93.
- Szabó, N. A hangszerválasztás motívumai In: Buzás, Zsuzsanna; Szabó, N. (szerk.) *II. Digitális Zenepedagógiai és Módszertani Konferencia : Absztraktfüzet* Szeged, Magyarország : JATEPress Kiadó (2016) 8 p. pp. 8–8. , 1 p.
- Szabó, N. (2015). A digitális kotta mint digitális tananyag. *Iskolakultúra: Pedagógusok szakmai-tudományos folyóirata*, 25(11), 53–74.
- Szabó, N., (2015). SMARTMUSIC=SMART(ER)MUSIC(IAN)?. In Lipócziné, Cs. S. (Ed.). *Gradus*, 3(1), 165–172.